

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียและไทย: มุมมองเชิงเปรียบเทียบ*

ทศพล เชื้อวานิช ประพันธ์ และ ทิพย์ศรีน ภัทรนกุล^๒

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย ซึ่งใช้ระบบจัดลำดับความชอบ (Preferential Voting) และตัดสินด้วยเสียงข้างมากเด็ดขาด (Absolute Majority) ในเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง ระบบของออสเตรเลียแตกต่างจากประเทศไทยที่ใช้ระบบเสียงข้างมากธรรมดา (First Past the Post System) ในเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวผสมกับระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) หรือระบบสัดส่วน (Proportional Representation) แต่บังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองอย่างเคร่งครัด จากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทั้ง ๒ ประเทศ อย่างไรก็ตาม ถ้าประเทศไทยต้องการนำระบบการเลือกตั้งของออสเตรเลียมาใช้ มีประเด็นที่พึงพิจารณาอย่างรอบคอบทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับระบบการเมือง และประเด็นเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้ง

* ปรับปรุงจากบทความของผู้เขียน เรื่อง “อธิบายระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย” เผยแพร่บนเว็บไซต์ของศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย (Thai World Affairs Center) สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=1158 ตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ผู้เขียนขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาอธิบายหลักการทำงานของระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบจัดลำดับความชอบ (Preferential Voting) ให้แก่ผู้เขียน

^๒ นักศึกษาปริญญาเอกสาขารัฐศาสตร์ และนักศึกษาปริญญาเอกสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคนเบอร์รา (University of Canberra-UC) ออสเตรเลีย

บทนำ

ออสเตรเลีย และไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภาเหมือนกัน ทว่าระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทั้งสองประเทศ มีหลักการ รายละเอียด และกลไกการทำงานที่แตกต่างกัน ทั้งสองระบบต่างก็มีข้อดีข้อเสียที่น่าสนใจ ในกรณีของออสเตรเลีย ระบบการเลือกตั้งแบบนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเด็นแรก อิสรภาพในการสังกัดพรรคการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นที่สอง วิธีการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ (Preferential Voting) ประเด็นที่สาม การตัดสินผลการเลือกตั้งด้วยหลักเกณฑ์เสียงข้างมากเด็ดขาด (Absolute Majority) ประเด็นที่สี่ วิธีการนับคะแนนในกรณีที่ผลการเลือกตั้งครั้งแรกที่ไม่มีผู้สมัครคนใดได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด

สำหรับประเทศไทย ระบบการเลือกตั้งแบ่งออกเป็น ๒ ระบบ คือ แบ่งเขตเลือกตั้ง (First Past the Post) และบัญชีรายชื่อ (Party List)

บทความนี้อธิบายระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทั้งสองประเทศ จากนั้นเปรียบเทียบความแตกต่างในประเด็นต่างๆ ในส่วนสุดท้าย บทความนี้นำเสนอประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องพึงพิจารณาอย่างรอบคอบกรณีที่ต้องการนำระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียมาใช้ในประเทศไทย

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศออสเตรเลีย

ปัจจุบันสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรียมีสมาชิกทั้งสิ้น ๑๕๐ คน สมาชิกทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนชาวออสเตรเลีย ดำรงตำแหน่งครั้งละไม่เกิน ๓ ปี ประเทศออสเตรเลียแบ่งการปกครองออกเป็น ๖ รัฐ กับ ๒ เขตปกครอง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรของแต่ละรัฐ และแต่ละเขตปกครองว่ามีมากน้อยเพียงใด

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ที่ผ่านมา จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละรัฐและเขตปกครอง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ (๑) รัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales – NSW) ๔๘ คน (๒) รัฐวิกตอเรีย (Victoria-VIC) ๓๗ คน (๓) รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland-QLD) ๓๐ คน (๔) รัฐออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia-WA) ๑๕ คน (๕) รัฐออสเตรเลียใต้ (South Australia-SA) ๑๑ คน (๖) รัฐแทสมเนีย (Tasmania-TAS) ซึ่งเป็นรัฐเดียวของออสเตรเลียที่เป็นเกาะ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๕ คน (๗) เขตปกครองทางตอนเหนือ (Northern Territory-NT) ๒ คน และ (๘) เขตปกครองนครหลวง

ของออสเตรเลีย (Australian Capital Territory-ACT) ๒ คน^๓ การเลือกตั้งแบ่งแต่ละรัฐออกเป็นเขตเลือกตั้งตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละรัฐ และเขตปกครองพิงมี แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๑ คน

อนึ่ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง แม้จะได้รับเลือกตั้งไม่มากนักในแต่ละครั้ง แต่ในบางกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระเหล่านี้ได้กลายเป็นพลังสำคัญในการตัดสินใจว่า พรรคการเมืองใดจะได้จัดตั้งรัฐบาล และใครจะได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เช่น ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) พรรคเลเบอร์ (Australian Labor Party-ALP) และพันธมิตรระหว่างพรรคลิเบอรัล (The Liberal Party of Australia) กับพรรคเนชันแนล (The National Party of Australia) มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๙๒ คนเท่ากัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดจำนวน ๓ คน จากทั้งหมด ๔ คนที่ได้รับเลือกตั้งในวันนั้น ประกอบด้วย โทนี วินด์เซอร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้งนิวอิงแลนด์ (New England) รัฐนิวเซาท์เวลส์, แอนดรูว์ วิลกี (Andrew Wilkie) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้ง เดนิสัน (Denison) รัฐแทสเมเนีย และโรบ โอ๊คชอต (Rob Oakeshott) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้ง ไลน์ (Lyne) รัฐนิวเซาท์เวลส์ ได้ร่วมกันสนับสนุนพรรคเลเบอร์ให้จัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อย^๔ ส่งผลให้ จูเลีย กิลลาร์ด (Julia Gillard) หัวหน้าพรรค ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากจะไม่บังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองสามารถแสดงเจตนารมณ์ลาออกจาก

^๓ เมืองหลวงของแต่ละรัฐ และเขตปกครองเรียงตามลำดับดังนี้ ๑. ซิดนีย์ (Sydney) ๒. เมลเบิร์น (Melbourne) ๓. บริสเบน (Brisbane) ๔. เพิร์ธ (Perth) ๕. แอดิเลด (Adelaide) ๖. โฮบาร์ต (Hobart) ๗. ดาร์วิน (Darwin) และ ๘. แคนเบอร์รา (Canberra) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศออสเตรเลียด้วย ส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละรัฐ และเขตปกครองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) มาจาก Parliamentary Library, Department of Parliamentary Services, **43rd Parliament: Parliamentary Handbook of the Commonwealth of Australia**, 32nd ed. (Canberra: Parliamentary Library, Department of Parliamentary Services, 2011), ๒๖๑

^๔ ผู้สนใจสามารถเข้าไปอ่านข้อตกลงระหว่างพรรคเลเบอร์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระเหล่านี้ได้ที่ <http://www.alp.org.au/federal-government/government-agreements/> สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกคนหนึ่งสนับสนุนพรรคเลเบอร์ คือ อัดัม แบนด์ (Adam Bandt) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้ง เมลเบิร์น (Melbourne) ครอบครัวอาศัยอยู่ในนครเมลเบิร์น เมืองหลวงของรัฐวิกตอเรีย ผู้สนใจสามารถเข้าไปอ่านข้อตกลงระหว่างพรรคกรีนกับพรรคเลเบอร์ได้ที่ <http://www.alp.org.au/getattachment/255f5397-f9da-41c8-97c3-72287595d2eb/government-agreements/> หรือ http://greens.org.au/sites/greens.org.au/files/Final%20Agreement%20ALP_GRNS.pdf

พรรคการเมืองที่สังกัดแล้วปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระได้จนครบวาระ หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร กรณีล่าสุดที่เกิดขึ้นในออสเตรเลีย คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เครก ทอมสัน (Craig Thomson) จากเขตเลือกตั้ง ดอบเบล (Dobell) รัฐนิวเซาท์เวลส์ เดิมเคยสังกัดพรรคเลเบอร์ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ต่อมาเมื่อเกิดกรณีอื้อฉาว เพราะ ถูกกล่าวหาว่า นำเงินของสหภาพแรงงานที่ตัวเองเคยทำงาน ไปใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่ ถูกต้องทั้งนำไปใช้หาเสียงเลือกตั้ง และนำไปซื้อบริการจากหญิงขายบริการ นายกรัฐมนตรี จูเลีย กิลลาร์ด ในฐานะหัวหน้าพรรคเลเบอร์ได้สั่งให้ เครก ทอมสัน ลาออกจากพรรคเมื่อปลายเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕) ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม เครก ทอมสัน ยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองได้จนถึงปัจจุบัน^๕

ก่อนปี ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียใช้ ระบบเสียงข้างมากธรรมดา (Simple Majority, Plurality System หรือ First Past the Post-FPTP)^๖ ใน ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดในเขตเลือกตั้งจะชนะการเลือกตั้งทันที ไม่ว่าคะแนน ที่ได้นั้นจะเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ หรือจะมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรองลงไป มากน้อยเพียงใดก็ตาม ตัวอย่างเช่น ในเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน ๑๐๐ คน เลือกผู้สมัครจากพรรค ก ๔๐ คน เลือกผู้สมัครจากพรรค ข ๓๐ คน เลือกผู้สมัครจากพรรค ค ๓๐ คน ใน กรณีนี้ ผู้สมัครจากพรรค ก จะได้รับเลือกตั้งทันที แม้ว่าจะได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ ไม่ถึง ๕๐ เสียงก็ตาม อีกทั้งจะเห็นได้ว่า มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากถึง ๖๐ คนที่ไม่ สนับสนุนผู้สมัครจากพรรค ก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดา ผู้สมัครที่ ชนะการเลือกตั้งอาจได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่เป็นเสียงข้างน้อยในเขตเลือกตั้งก็เป็นได้ ในที่สุดอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมของผู้ชนะการเลือกตั้ง

^๕ “Embattled Thomson suspended from Labor Party”, [<http://www.abc.net.au/news/2012-04-29/craig-thomson-leaves-labor-party/3978614>], ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

^๖ Brian Costar, “The Electoral System”, in **Government, Politics, Power and Policy in Australia**, eds. Dennis Woodward, Andrew Parkin and John Summers, 9th ed. (Frenchs Forest, NSW: Pearson Australia, 2010), ๑๕๖

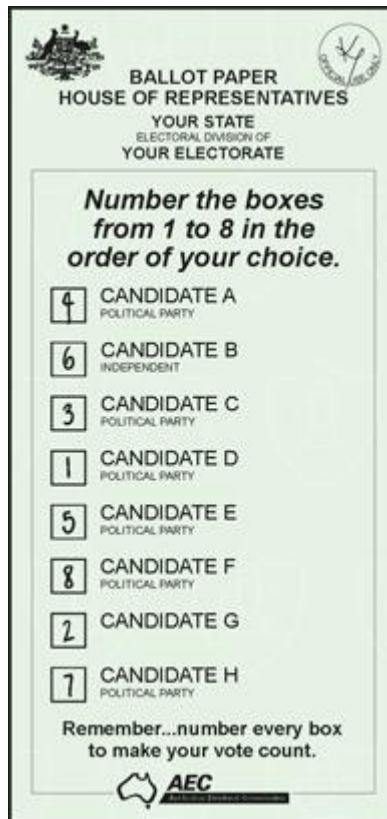
อย่างไรก็ตาม นับแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑) จนถึงปัจจุบัน ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียเป็นระบบที่เรียกว่า “ระบบจัดลำดับความชอบ” ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Preferential Voting” นายกรัฐมนตรี วิลเลียม มอริส ฮิวจ์ (William Morris Hughes) จากพรรคเนชันแนลลิสต์ (The Nationalist Party of Australia)^๗ ซึ่งเป็นพรรคขวัดตรงข้ามกับพรรคเลเบอร์ ได้นำระบบนี้มาใช้ เพราะวิตกกังวลว่า การก่อกำเนิดของพรรคคันทรี (The Country Party)^๘ เพื่อเป็นตัวแทนของชาวไร่ชาวนาในชนบท จะทำให้คะแนนเสียงของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในออสเตรเลียถูกแบ่งแยกออกไปให้แก่พรรคการเมืองที่ก่อกำเนิดขึ้นใหม่ ซึ่งอาจส่งผลให้พรรคเลเบอร์ได้รับประโยชน์จนชนะการเลือกตั้งในที่สุด

ภาพด้านล่างคือ ตัวอย่างของบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียที่สมบูรณ์
อนึ่ง บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียไม่มีช่อง “ไม่ประสงค์ลงคะแนน” เหมือนบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย

^๗ พรรคการเมืองพรรคนี้อาจได้พัฒนามาเป็นพรรคลิเบอรัล (The Liberal Party of Australia) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านในปัจจุบัน นายกรัฐมนตรีของออสเตรเลียที่โดดเด่นที่มาจากพรรคการเมืองพรรคนี้นั้น เช่น เซอร์ โรเบิร์ต กอร์ดอน เมนซีส์ (Sir Robert Gordon Menzies) ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๖ เมษายน ค.ศ. ๑๙๓๙ (พ.ศ. ๒๔๘๒) ถึงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) และตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) ถึงวันที่ ๒๖ มกราคม ค.ศ. ๑๙๖๖ (พ.ศ. ๒๕๐๙) นับเป็นนายกรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งยาวนานที่สุดของออสเตรเลีย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศออสเตรเลียเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๒ (พ.ศ. ๒๕๐๕) ในสมัยของนายกรัฐมนตรีท่านนี้ และนายกรัฐมนตรี จอห์น ฮาร์เวิร์ด (John Howard) ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๙๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ถึงวันที่ ๓ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ (พ.ศ. ๒๕๕๐) เป็นนายกรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งยาวนานเป็นอันดับสองในประวัติศาสตร์การเมืองของออสเตรเลีย ข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างไทยกับออสเตรเลียก็เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลชุดนี้ ผู้สนใจประวัติและผลงานของนายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย สามารถดูรายละเอียดได้ที่ Michelle Gratton, ed, **Australian Prime Ministers: Revised and Updated** (Chatswood, N.S.W.: New Holland, 2010)

^๘ ต่อมาพรรคการเมืองพรรคนี้อาจได้เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคเนชันแนล (The National Party of Australia) ซึ่งปัจจุบันพรรคการเมืองนี้เป็นพันธมิตรที่เหนียวแน่นกับพรรคลิเบอรัล (The Liberal Party of Australia) ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลหรือฝ่ายค้านก็ตาม ภาษาการเมืองออสเตรเลียเรียกพันธมิตรระหว่างพรรคการเมืองทั้ง ๒ พรรคนี้นี้ว่า “The Coalition” เป็นคู่แข่งสำคัญของพรรคเลเบอร์ (Australian Labor Party-ALP) ฐานเสียงของพรรคเนชันแนลยังคงอยู่ในเขตชนบทของออสเตรเลียเป็นหลักเหมือนเดิม

^๙ Brian Costar, “The Electoral System”, in **Government, Politics, Power and Policy in Australia**, ๑๕๕

ตัวอย่างบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย

ที่มา: เว็บไซต์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งออสเตรเลีย (Australian Electoral Commission)

http://www.aec.gov.au/Voting/How_to_vote/Voting_HOR.htm

ระบบการเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบนี้เป็นระบบที่สลับซับซ้อนมาก เพื่อให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน จึงขออธิบายโดยสมมุติการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งชาวออสเตรเลียจำนวน ๒๐ คน ในเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ดังตารางด้านล่างนี้

บัตรเลือกตั้ง	การลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครจากพรรคการเมืองต่างๆ ^{๑๐}			
	เควิน รัตต์ (Kevin Rudd) พรรคเลเบอร์ (Australian Labor Party – ALP)	โทนี แอบเบท (Tony Abbott) พรรคลิเบอร์รัล (The Liberal Party of Australia-LP)	บ็อบ บราวน์ (Bob Brown) พรรคกรีน (The Australian Greens)	โทนี วินด์เซอร์ (Tony Windsor) ผู้สมัครอิสระ (Independent Candidate)
๑	๑	๒	๓	๔
๒	๑	๓	๒	
๓	๑	๒	๓	๔
๔	๑	๓	๒	๔
๕	๑	๒	๓	๔
๖	๑	๒	๔	๓
๗	๓	๑	๒	๔
๘	๔	๑	๒	๓
๙	๓	๑	๔	๒
๑๐	๔	๑	๓	๒
๑๑	๔	๑	๒	๓
๑๒	๔	๓	๑	๒
๑๓	๔	๒	๑	๓
๑๔	๓	๒	๑	๔
๑๕	๒	๓	๑	๔
๑๖	๓	๒	๔	๑

^{๑๐} ในความเป็นจริง ผู้สมัครทั้งสี่คนนี้มีได้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเดียวกัน เควิน รัตต์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๖ ของออสเตรเลีย ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๓ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ (พ.ศ. ๒๕๕๐) ถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) สังกัดพรรคเลเบอร์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ชื่อว่า กริฟฟิท (Griffith) รัฐควีนส์แลนด์ โทนี แอบเบท ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นหัวหน้าพรรคลิเบอร์รัล และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ชื่อว่า วาริงกา (Warrigah) ทางตอนเหนือของเมืองซิดนีย์ รัฐนิวเซาท์เวลส์ บ็อบ บราวน์ เป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภารัฐแทสเมเนีย และอดีตหัวหน้าพรรคกรีน ซึ่งปัจจุบันเป็นพรรคการเมืองขั้วที่สามในการเมืองออสเตรเลีย และ โทนี วินด์เซอร์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ชื่อว่า นิวอิงแลนด์ (New England) รัฐนิวเซาท์เวลส์ ไม่สังกัดพรรคการเมืองใด การลงคะแนนทั้งหมดในตารางนี้เป็น การสมมุติเท่านั้น

๑๓	๔	๓	๒	๑
๑๔	๓	๒	๔	๑
๑๕	X	๒	๓	๔
๒๐	๒	๒	๓	๔

ในระบบการเลือกตั้งแบบนี้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ต้องใส่หมายเลขหนึ่งลงในช่องของผู้สมัครที่ตัวเองชื่นชอบมากที่สุด แล้วไล่ลำดับลงไปเรื่อยๆ จนถึงหมายเลขสุดท้ายเท่าจำนวนผู้สมัครในเขตนั้น ถ้ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๔ คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องใส่หมายเลขหนึ่งถึงสี่ให้ครบทุกช่อง ตัวอย่างบัตรเลือกตั้งใบที่ ๑ ในตาราง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใส่หมายเลขหนึ่งในช่อง เควิน ริดจ์ หมายเลขสองในช่องโทนี แอบเบท หมายเลขสามในช่องบ็อบ บราวน์ และหมายเลขสี่ในช่องโทนี วินด์เซอร์ หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนนี้ชอบเควิน ริดจ์ มากที่สุด และต้องการให้ผู้สมัครคนนี้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ชอบโทนี แอบเบท รองลงมา ชอบบ็อบ บราวน์ เป็นลำดับที่สาม และชอบโทนี วินด์เซอร์ น้อยที่สุด

เมื่อเข้าใจความหมาย และวิธีการลงคะแนนแล้ว ต้องพิจารณาต่อไปว่า จากตารางด้านบน มีบัตรเสียหรือไม่ จำนวนเท่าใด บัตรเสีย คือ บัตรที่มีลักษณะหลายประการ เช่น ใส่ตัวเลขซ้ำกันดังปรากฏบนบัตรเลือกตั้งใบที่ ๒๐ หรือทำเครื่องหมายอื่นใด เช่น เครื่องหมายกากบาท (X) ลงบนบัตรเลือกตั้งดังปรากฏบนบัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๕ ก็จะถือว่าเป็นบัตรเสียทันที ยกเว้นบัตรเลือกตั้งใบนั้นจะใส่ตัวเลขครบทุกช่องโดยไม่ซ้ำกัน แล้วเหลือเว้นว่างไว้เพียงช่องเดียว บัตรเลือกตั้งใบนั้นยังคงเป็นบัตรดีที่จะต้องนำมานับคะแนนต่อไป โดยเจ้าหน้าที่นับคะแนนจะอนุมานทันทีว่า ช่องที่ว่างอยู่นั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประสงค์ใส่หมายเลขสุดท้าย ซึ่งแปลว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งชอบผู้สมัครคนนั้นน้อยที่สุด เช่น บัตรเลือกตั้งหมายเลข ๒ ในตาราง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใส่หมายเลขหนึ่งถึงสามให้แก่เควิน ริดจ์, บ็อบ บราวน์ และโทนี แอบเบท ตามลำดับ แต่เว้นช่องโทนี วินด์เซอร์ เอาไว้ ในกรณีนี้ ถือว่า บัตรเลือกตั้งใบที่ ๒ นี้ยังคงเป็นบัตรดีที่จะต้องนับคะแนนต่อไป โดยเจ้าหน้าที่จะอนุมานว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนนี้ต้องการใส่หมายเลขสี่ลงในช่องของโทนี วินด์เซอร์^{๑๑}

จากหลักเกณฑ์ทั้งหมดที่อธิบายไปข้างต้น การเลือกตั้งที่สมมุติขึ้นนี้ จะมีบัตรเสีย ๒ ใบ คือ ใบที่ ๑๕ และใบที่ ๒๐ มีบัตรดีที่จะต้องนำมานับคะแนนต่อไปจำนวน ๑๔ ใบ

ในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย ผู้ชนะต้องได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด (Absolute Majority) คือ ได้คะแนนเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนบัตรดีทั้งหมด ในที่นี้ มีบัตรดี ๑๔ ใบ ร้อยละ ๕๐ คือ ๗ คะแนน ดังนั้นผู้ชนะต้องได้คะแนนตั้งแต่ ๑๐ คะแนนขึ้นไป การนับคะแนน

^{๑๑} “Voting – House of Representatives”, [http://www.aec.gov.au/Voting/How_to_vote/Voting_HOR.html],

รอบแรก ให้นำเฉพาะหมายเลขหนึ่งบนบัตรเลือกตั้งแต่ละใบ เพื่อดูว่า ประชาชนในเขตเลือกตั้งนี้ ต้องการให้ใครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ในการนับคะแนนรอบนี้ถ้ามีผู้สมัครคนใดได้รับ หมายเลขหนึ่งบนบัตรเลือกตั้งตั้งแต่ ๑๐ ใบขึ้นไป ถือว่าได้คะแนนเกินกึ่งหนึ่งก็จะได้รับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทันที

ผลการนับคะแนนรอบแรกปรากฏว่า เควิน รัตต์ ได้ ๖ คะแนน (คูบัตรเลือกตั้งใบที่ ๑-๖) โทนี แอบบิท ได้ ๕ คะแนน (คูบัตรเลือกตั้งใบที่ ๗-๑๑) บ็อบ บราวน์ ได้ ๔ คะแนน (คูบัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๒-๑๕) โทนี วินด์เซอร์ ได้ ๓ คะแนน (คูบัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๖-๑๘) ในการนับคะแนนรอบแรกนี้ไม่มี ผู้สมัครจากพรรคการเมืองใดได้คะแนนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด จึงต้อง นับคะแนนรอบที่สอง โดยตัดผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยที่สุดออกไป ในที่นี้ โทนี วินด์เซอร์ ได้คะแนน น้อยที่สุด คือ ๓ คะแนน ต้องถูกตัดออกไปก่อน จากนั้นนำบัตรเลือกตั้งที่ใส่หมายเลขหนึ่งในช่องของ โทนี วินด์เซอร์ มาพิจารณาอีกครั้ง ในที่นี้ คือ บัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๖, ๑๗ และ ๑๘ ครั้งนี้ ต้องพิจารณาว่า บัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๖, ๑๗ และ ๑๘ ชอบและเลือกผู้สมัครจากพรรคใดเป็นลำดับที่สอง (เขียนหมายเลข สองในช่องผู้สมัครคนใด)

บัตรเลือกตั้ง	การลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครจากพรรคการเมืองต่างๆ			
	เควิน รัตต์ (Kevin Rudd) พรรคเลเบอร์ (Australian Labor Party – ALP)	โทนี แอบบิท (Tony Abbott) พรรคลิเบอร์รัล (The Liberal Party of Australia-LP)	บ็อบ บราวน์ (Bob Brown) พรรคกรีน (The Australian Greens)	โทนี วินด์เซอร์ (Tony Windsor) ผู้สมัครอิสระ (Independent Candidate)
๑๖	๓	๒	๔	๑
๑๗	๔	๓	๒	๑
๑๘	๓	๒	๔	๑

บัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๖ และใบที่ ๑๘ หมายเลขสองอยู่ในช่องผู้สมัครของพรรคลิเบอร์รัล โทนี แอบบิท จึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๒ คะแนน รวมกับรอบแรก ๕ คะแนน เป็น ๗ คะแนน บัตรเลือกตั้ง ใบที่ ๑๗ หมายเลขสองอยู่ในช่องผู้สมัครของพรรคกรีน บ็อบ บราวน์จึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๑ คะแนน บวกกับรอบแรก ๔ คะแนน เป็น ๕ คะแนน หลังการนับคะแนนรอบสอง พรรคเลเบอร์ยังคงได้ ๖ คะแนนเท่าเดิม พรรคลิเบอร์รัลได้ ๗ คะแนน พรรคกรีนได้ ๕ คะแนน ยังไม่มีผู้สมัครคนใดได้คะแนน เกิน ๑๐ คะแนน จึงต้องนับคะแนนรอบที่สาม หลังการนับคะแนนรอบที่สองปรากฏว่า บ็อบ บราวน์ จาก พรรคกรีนได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ๕ คะแนน ต้องถูกตัดออกไป จากนั้น นำบัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนให้

บ็อบ บราวน์ เป็นลำดับที่หนึ่ง ๔ ใบ (บัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๒-๑๕) และบัตรเลือกตั้งที่ทำให้บ็อบ บราวน์ ได้คะแนนเพิ่มขึ้นเป็น ๕ คะแนน (บัตรเลือกตั้งใบที่ ๑๗) มาพิจารณาอีกครั้ง

บัตรเลือกตั้ง	การลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครจากพรรคการเมืองต่างๆ			
	เควิน รัคต์ (Kevin Rudd) พรรคเลเบอร์ (Australian Labor Party – ALP)	โทนี แอบเบท (Tony Abbott) พรรคลิเบอร์รัล (The Liberal Party of Australia-LP)	บ็อบ บราวน์ (Bob Brown) พรรคกรีน (The Australian Greens)	โทนี วินด์เซอร์ (Tony Windsor) ผู้สมัครอิสระ (Independent Candidate)
๑๒	๔	๓	๑	๒
๑๓	๔	๒	๑	๓
๑๔	๓	๒	๑	๔
๑๕	๒	๓	๑	๔
๑๗	๔	๓	๒	๑

บัตรเลือกตั้งหมายเลข ๑๒ เลือกผู้สมัครอิสระเป็นลำดับที่สอง แต่เนื่องจากผู้สมัครอิสระถูกตัดออกไปแล้ว จึงต้องพิจารณาต่อไปว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนนี้จะเลือกผู้สมัครคนใดเป็นลำดับที่สาม ปรากฏว่าเลือกผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลเป็นลำดับที่สาม ผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลจึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๑ คะแนน รวมเป็น ๘ คะแนน

บัตรเลือกตั้งหมายเลข ๑๓ เลือกผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลเป็นลำดับที่สองอยู่แล้ว ผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลจึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๑ คะแนน รวมเป็น ๕ คะแนน

บัตรเลือกตั้งหมายเลข ๑๔ เลือกผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลเป็นลำดับที่สองอยู่แล้ว ผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลจึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๑ คะแนน รวมเป็น ๑๐ คะแนน เกินร้อยละ ๕๐ ของจำนวนบัตรทั้งหมดแล้ว จึงถือว่า โทนี แอบเบท ผู้สมัครจากพรรคลิเบอร์รัลได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนี้

บัตรเลือกตั้งหมายเลข ๑๕ เลือกผู้สมัครจากพรรคเลเบอร์เป็นลำดับที่สอง ผู้สมัครจากพรรคเลเบอร์จึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๑ คะแนน รวมเป็น ๗ คะแนน

กรณีของบัตรเลือกตั้งหมายเลข ๑๗ นั้น พิเศษกว่าบัตรเลือกตั้งใบอื่นๆ เพราะเป็นบัตรเลือกตั้งที่เลือกผู้สมัครอิสระเป็นลำดับที่หนึ่ง และเป็นบัตรเลือกตั้งที่ทำให้พรรคกรีนได้คะแนนเพิ่มขึ้นในการนับคะแนนรอบที่สอง หมายเลขหนึ่ง และหมายเลขสองจึงล้วนถูกตัดออกไปแล้ว จึงต้องพิจารณาว่าผู้มี

สิทธิเลือกตั้งครั้งนี้ เลือกผู้สมัครคนใดเป็นลำดับที่สาม ผลปรากฏว่า เลือกผู้สมัครจากพรรคเลเบอร์รัล โทนี แอบเบท จึงได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีก ๑ คะแนน รวมเป็น ๑๑ คะแนน ถือว่าชนะอย่างงดงาม

หลังการนับคะแนนรอบที่สามเสร็จสิ้นลง โทนี แอบเบท ผู้สมัครจากพรรคเลเบอร์รัล ได้ ๑๑ คะแนน เกินกว่าร้อยละ ๕๐ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนเควิน รัคค์ ผู้สมัครจากพรรคเลเบอร์ได้เพียง ๗ คะแนน พ่ายแพ้การเลือกตั้งไปแม้ว่าจะได้คะแนนสูงที่สุดในการนับคะแนนรอบแรกก็ตาม

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๔

ปัจจุบันสภาผู้แทนราษฎรของไทยมีสมาชิกทั้งสิ้น ๕๐๐ คน สมาชิกทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนชาวไทย ดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง^{๑๒} สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันของไทยเป็นชุดที่ ๒๔ มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) จะหมดวาระลงในวันที่ ๒ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยมาจากการเลือกตั้ง ๒ ระบบ คือ สมาชิกจำนวน ๓๗๕ คนมาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวซึ่งตัดสินด้วยเสียงข้างมากธรรมดาเช่นเดียวกับออสเตรเลียก่อนปี ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑) และระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) หรือระบบสัดส่วน (Proportional Representation) จำนวน ๑๒๕ คน^{๑๓}

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทยบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมือง โดยต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไป เพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๓๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง^{๑๔} นอกจากนี้ ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่ง

^{๑๒} มาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๑ก วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ หน้า ๓๖

^{๑๓} มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๑ก วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๔ หน้า ๑

^{๑๔} มาตรา ๑๐๑ (๓) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๑ก วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ หน้า ๓๔-๓๕

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ห้ามลาออกจากสมาชิกพรรคการเมืองโดยเด็ดขาด ถ้าสมาชิกคนใดลาออกจาก
การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดอยู่ ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกคนนั้นสิ้นสุดลง
ทันที^{๕๕} แม้จะมีกรณียกเว้นอยู่บ้าง แต่ทุกกรณีก็ล้วนบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาพรรคการเมือง
ใหม่สังกัด เช่น ในกรณีที่สมาชิกคนใดถูกพรรคการเมืองที่ตัวเองสังกัดขับออกจากพรรค
แล้วศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติของพรรคการเมืองที่ขับสมาชิกผู้นั้นออกจากพรรคขัดต่อสถานะ และ
การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกคนนั้นมีสิทธิหาพรรคการเมืองใหม่สังกัดภายใน
๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย^{๕๖} หรือในกรณีที่พรรคการเมืองที่สมาชิกคนนั้นสังกัดอยู่
ถูกยุบ สมาชิกคนนั้นมีสิทธิหาพรรคการเมืองใหม่สังกัดได้ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่พรรคการเมืองเดิม
ของตนถูกยุบ^{๕๗}

ในระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ประเทศไทยปัจจุบันมี ๗๗ จังหวัด แบ่งออกเป็น ๓๗๕ เขตเลือกตั้ง
แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๑ คน จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด
ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) ที่ผ่านมา คือ กรุงเทพมหานคร
มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๓ คน^{๕๘} ส่วนจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงคนเดียวมีหลาย
จังหวัด เช่น สิงห์บุรี พังงา แม่ฮ่องสอน เป็นต้น^{๕๙} ส่วนวิธีการนับคะแนนก็ไม่ซับซ้อนแต่อย่างใด
กล่าวคือ ผู้สมัครคนใดได้คะแนนสูงสุดในเขตเลือกตั้งนั้นก็จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรทันที ไม่ว่าจะได้คะแนนมากกว่าผู้สมัครคนอื่นน้อยแค่ไหน หรือว่าได้คะแนนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นหรือไม่ก็ตาม

ระบบการเลือกตั้งอีกระบบหนึ่งของประเทศไทย คือ ระบบบัญชีรายชื่อหรือระบบสัดส่วนโดย
ใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ในระบบการเลือกตั้งแบบนี้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคต้องเสนอบัญชีรายชื่อ

^{๕๕} มาตรา ๑๐๖ (๗) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔
ตอนที่ ๔๗๓ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ หน้า ๓๖-๓๗

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน

^{๕๗} มาตรา ๑๐๖ (๘) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔
ตอนที่ ๔๗๓ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ หน้า ๓๗

^{๕๘} ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละ
จังหวัดจะพึงมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๓๗๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ หน้า ๑๕๑-๑๕๔

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน

พรรคหนึ่งบัญชี แต่ละบัญชีต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรียงตามลำดับไม่เกินพรรคละ ๑๒๕ คน^{๒๐}

วิธีคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองพึงได้รับของประเทศไทย ใช้สูตรที่เรียกว่า “เหลือเศษสูงสุด” ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Largest Remainders”^{๒๑} เริ่มต้นจากนำคะแนนที่ทุกพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครในระบบนี้ได้รับมารวมกันโดยไม่นับบัตรเสียและบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน จากนั้นหารด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบนี้ คือ ๑๒๕ เพื่อหาว่า พรรคการเมืองจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในระบบนี้ ต้องใช้คะแนนเสียงเท่าใด ในการเลือกตั้งเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) ที่ผ่านมา มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อทั้งสิ้น ๔๐ พรรค ได้คะแนนรวมกันทั้งสิ้น ๓๒,๕๒๕,๕๐๔ คะแนน^{๒๒} เมื่อหารด้วย ๑๒๕ พบว่า พรรคการเมืองแต่ละพรรคต้องได้คะแนน ๒๖๐,๒๐๔.๐๓ คะแนน จึงจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน

ขั้นตอนต่อไปนำคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับเป็นตัวตั้ง หารด้วย ๒๖๐,๒๐๔.๐๓ เพื่อหาว่า แต่ละพรรคการเมืองจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อกี่คน พรรคเพื่อไทยได้คะแนนบัญชีรายชื่อทั้งสิ้น ๑๕,๗๔๔,๑๕๐ คะแนน เมื่อหารด้วย ๒๖๐,๒๐๔.๐๓ ผลลัพธ์คือ ๖๐ เหลือเศษ ๑๓๑,๕๔๘.๒ คะแนน ซึ่งต้องจดบันทึกเอาไว้ก่อน ในการคำนวณรอบแรก พรรคเพื่อไทยได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๖๐ คน ผู้สมัครในบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย หมายเลข ๑-๖๐ จะได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการคำนวณรอบแรก พรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนบัญชีรายชื่อทั้งสิ้น ๑๑,๔๓๓,๗๖๒ คะแนน เมื่อหารด้วย ๒๖๐,๒๐๔.๐๓ ผลลัพธ์คือ ๔๓ เหลือเศษ ๒๔๔,๕๘๘.๗ คะแนน คำนวณอย่างนี้เรื่อยไปจนครบทุกพรรคการเมือง ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคได้รับรวมกันยังไม่ถึง ๑๒๕ คน ให้ถือว่า พรรคการเมืองใดมีคะแนนเหลือจากการคำนวณรอบแรกมากที่สุด ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นพรรคละ ๑ คน

^{๒๐} มาตรา ๕๕-๕๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๓๓ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๔ หน้า ๓-๔

^{๒๑} ขอขอบพระคุณอาจารย์ศิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกครั้งหนึ่ง

^{๒๒} ขอขอบพระคุณ ดร.วัฒนา อัครพานิช อาจารย์ประจำโปรแกรมบริหารรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาหาข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับผลคะแนนทั้งหมดของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔)

บทวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย และไทย เหมือนและแตกต่างกันในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ออสเตรเลียเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยสังกัดพรรคการเมืองสามารถลาออกมาปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างอิสระได้ แต่ในประเทศไทย รัฐธรรมนูญกลับบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองอย่างเคร่งครัด อาจกล่าวได้ว่า ในประเทศไทย พรรคการเมืองคือ องค์การที่สำคัญที่สุดในสภาผู้แทนราษฎร และเป็นองค์ที่สามารถตัดสินใจชะงักชีวิตทางการเมืองของนักการเมืองในสังกัดอย่างแท้จริง หากประชาชนชาวไทยผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไม่

ประเด็นที่สอง ผู้ชนะการเลือกตั้งได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามระบบการเลือกตั้งของออสเตรเลียจะมีความชอบธรรมสูงมาก เพราะต้องได้คะแนนเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนบัตรดีทั้งหมดในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ถือเป็นเสียงข้างมากเด็ดขาด ในทางตรงกันข้าม ระบบแบ่งเขตเลือกตั้งของประเทศไทยอาจก่อให้เกิดปัญหาความชอบธรรมของผู้ได้รับเลือกตั้งเพราะคะแนนที่ผู้ชนะได้รับอาจน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และอาจจะน้อยกว่าคะแนนของผู้แพ้เลือกตั้งทั้งหมดรวมกัน ความไม่ชอบธรรมอีกประการหนึ่งของระบบการเลือกตั้งแบบนี้อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่ผู้สมัครจากพรรคการเมือง ก ได้คะแนนร้อยละ ๕๑ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกเขต ส่วนผู้สมัครจากพรรคการเมือง ข ได้คะแนนร้อยละ ๔๙ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกเขต ส่งผลให้ผู้สมัครจากพรรคการเมือง ก ชนะการเลือกตั้งทุกเขต แต่พรรคการเมือง ข กลับไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแม้แต่คนเดียวทั้งๆ ที่มีผู้สนับสนุนถึงร้อยละ ๔๙ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

ทว่า ในอีกแง่มุมหนึ่งของประเด็นเรื่องความชอบธรรม การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีนั้น ถือว่ามีความชอบธรรมมากกว่าออสเตรเลีย เพราะประเทศไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งประเทศ มิใช่มาจากประชาชนเพียงเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งเท่านั้น เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของไทยได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อคนไทยทั้งประเทศได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องคำนึงถึงฐานเสียงในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งมากนัก แต่ในกรณีของออสเตรเลีย มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงแบบเดียว คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย กิลลาร์ด ปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้งลอเลอร์ (Lalor) รัฐวิกตอเรีย การแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะแบบแบ่งเขตเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอาจส่งผลเสียต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ถ้านักการเมืองคนนั้นมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อ

ผลประโยชน์ของคนทั้งประเทศเป็นหลักในฐานะนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี โดยไม่คำนึงถึงฐานะ
คะแนนเสียงของตน ผู้ที่จะเสียประโยชน์คือประชาชนในเขตเลือกตั้งที่นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้นั้น
เป็นผู้แทนอยู่ เพราะอาจไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร แต่ถ้านายกรัฐมนตรีคนนั้นมุ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหลัก ก็อาจมุ่งพัฒนาเฉพาะเขตเลือกตั้งของตนเพื่อรักษาฐานคะแนนเสียง
ของตนไว้ คนส่วนใหญ่ของประเทศก็จะสูญเสียผลประโยชน์ในที่สุด

ประเด็นที่สาม ผู้ที่สนับสนุนระบบการเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบของออสเตรเลียเชื่อว่า
ระบบการเลือกตั้งแบบนี้จะส่งเสริมให้พรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมโนบายครอบคลุม
ทุกกลุ่มอายุ ทุกเพศ ทุกสาขาอาชีพ ทุกชาติพันธุ์ และทุกอุดมการณ์ทางการเมือง รวมทั้งต้อง
ประนีประนอมกับกลุ่มคนต่างๆ ทั้งกลุ่มที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของตน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูน
โอกาสการชนะการเลือกตั้งให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน จึงขอ
ยกตัวอย่างดังนี้

ในเขตเลือกตั้งเขตหนึ่งมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๑๐๐ คน ผู้สมัครจากพรรค ก เสนอโนบาย
เก็บภาษีจากบริษัทที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์^{๒๓} ได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชน ๔๐ คน ส่วน
ประชาชนอีก ๖๐ คนไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว ขณะเดียวกันก็มีผู้สมัครจากพรรค ข และ พรรค ค
รณรงค์คัดค้านนโยบายการเก็บภาษีคาร์บอนไดออกไซด์ และพยายามช่วงชิงคะแนนเสียงจากประชาชน
อีก ๖๐ คนที่เหลือ แปลว่า คะแนนเสียงของคนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของผู้สมัครจากพรรค ก อาจถูก
แบ่งแยกออกไปจนไม่มีใครได้เสียงสนับสนุนมากพอจะชนะพรรค ก ได้ สมมุติว่า ผู้สมัครจากพรรค ข
มีผู้สนับสนุน ๒๕ คน พรรค ค มีผู้สนับสนุน ๓๕ คน ผลการเลือกตั้งจึงออกมาเป็น ๔๐: ๒๕: ๓๕ ใน
ระบบแบ่งเขตเลือกตั้งของประเทศไทย ผู้สมัครจากพรรค ก จะชนะการเลือกตั้งทันที นอกจากจะมี
ปัญหาเรื่องความชอบธรรมเพราะได้รับเลือกตั้งด้วยเสียงข้างน้อยในเขตเลือกตั้งแล้ว ยังส่งผลให้ผู้สมัคร
จากพรรค ก ไม่สนใจความคิดเห็นของคนอีก ๖๐ คนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของตน เพราะไม่
จำเป็นต้องประนีประนอมกับคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างเพื่อชนะการเลือกตั้งแต่อย่างใด

^{๒๓} รัฐบาลของออสเตรเลียนำโดยนายกรัฐมนตรีจูเลีย กิลลาร์ด ได้เริ่มต้นเก็บภาษีจากบริษัทที่ปล่อยก๊าซ
คาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศมากที่สุดประมาณ ๕๐๐ บริษัท ส่วนใหญ่อยู่ในภาคธุรกิจพลังงานตั้งแต่วันที่ ๑
กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕) เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาโลกร้อน นโยบายนี้เป็นที่รู้จักกันใน
ประเทศออสเตรเลียว่า Carbon Tax เป็นนโยบายที่ก่อให้เกิดการถกเถียงและอภิปรายกันอย่างกว้างขวางมากที่สุด
นโยบายหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองของออสเตรเลีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อราคาสินค้า
และค่าครองชีพของประชาชน ผู้สนใจอาจศึกษาข้อมูลเบื้องต้นได้จาก “Q&A: How will the carbon tax affect me?”, 16
May 2012, [<http://www.sbs.com.au/news/article/1650845/QA-How-will-the-carbon-tax-affect-me>], ๒๖ กรกฎาคม
๒๕๕๕

แต่ในออสเตรเลีย ผู้สมัครจากพรรค ก ที่ได้คะแนนเพียง ๔๐ เสียงจาก ๑๐๐ เสียง ยังไม่ชนะการเลือกตั้งแม้จะได้คะแนนเสียงมากที่สุด ผู้สมัครจากพรรค ก จำเป็นต้องไปโน้มน้าวประชาชนที่เหลือ ที่แม้จะใส่หมายเลขหนึ่งในช่องผู้สมัครคนอื่น ให้มาใส่หมายเลขสองลงในช่องของตนเพื่อให้ได้คะแนนเพิ่มขึ้นในการนับคะแนนรอบที่สองจนเกิน ๕๐ คะแนน ในกรณีนี้ผู้สมัครจากพรรค ก อาจเสนอว่า จะนำเงินที่ได้จากการเก็บภาษีคาร์บอนไดออกไซด์ ไปช่วยเหลือประชาชนอีก ๖๐ คน เช่น เพิ่มเงินสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ หรือเพิ่มเงินสวัสดิการให้แก่ครอบครัวที่ยากจน หรือนำเงินภาษีที่เก็บได้ไปสร้างสาธารณูปโภคให้แก่คนอีก ๖๐ คน เป็นต้น จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้ว่า แม้ผู้สมัครจากพรรค ก จะมั่นใจว่า ตนเองมีเสียงสนับสนุนมากที่สุด แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะชนะเลือกตั้งได้ จำเป็นต้องเสนอนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มอื่นๆ ในเขตเลือกตั้งด้วย หมายความว่า ประชาชนทุกกลุ่มในเขตเลือกตั้งจะมีแนวโน้มที่จะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากขึ้นในระบบการเลือกตั้งของออสเตรเลีย

ถ้าพิจารณาจากตารางตัวอย่างการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในส่วนที่อธิบายระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย จะพบว่า โทนี แอบเบท ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเพราะได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนที่สนับสนุนผู้สมัครคนอื่น พิจารณาจากบัตรเลือกตั้งหมายเลข ๑๓, ๑๔, ๑๖ และ ๑๘ จะพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใส่หมายเลขหนึ่งลงในช่องผู้สมัครคนอื่น แต่ล้วนใส่หมายเลขสองลงในช่องของ โทนี แอบเบท ทั้งสิ้น การลงคะแนนในลักษณะนี้จึงอนุมานได้ว่า โทนี แอบเบท สามารถโน้มน้าวคนกลุ่มอื่นๆ ให้หันมาสนับสนุนตนได้เป็นอย่างดี จนชนะการเลือกตั้งในที่สุด

ประเด็นที่ดี ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของประเทศไทย ต่างเป็นระบบที่ไม่เอื้ออำนวยให้พรรคการเมืองขนาดเล็กได้เจริญเติบโตจนมีบทบาทสำคัญในสภาผู้แทนราษฎร เพราะพรรคการเมืองขนาดเล็กจะไม่สามารถระดมทุนสร้างสาขาพรรค และกิจกรรมทางการเมืองจนมีฐานเสียงมั่นคงได้ในทุกเขตเลือกตั้งทั่วประเทศได้มากเท่ากับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ อีกทั้ง การแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตย่อยๆ ยังส่งผลให้คะแนนของพรรคการเมืองขนาดเล็กที่ต่อสู้ในเชิงนโยบายบางเรื่องอย่างจริงจัง เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม ถูกแบ่งแยกออกไปจนไม่สามารถชนะการเลือกตั้งในแต่ละเขตได้ อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้งของออสเตรเลียปิดกั้นการเจริญเติบโตของพรรคการเมืองขนาดเล็กมากกว่าประเทศไทย เพราะผู้ชนะการเลือกตั้งในออสเตรเลีย นอกจากต้องได้คะแนนมากที่สุดแล้ว ยังต้องได้คะแนนเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนบัตรดีทั้งหมดในเขตเลือกตั้งอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของประเทศไทย ยังมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่ช่วยให้พรรคการเมืองขนาดเล็กสามารถรวบรวมคะแนนเสียงจากทั่วประเทศ แล้วมีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรได้ ในการเลือกตั้งเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) พรรคการเมืองที่ได้คะแนนต่ำที่สุด แล้วมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ

บัญชีรายชื่อ คือ พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ ได้คะแนนเพียง ๑๒๕,๓๘๔ คะแนนเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองขนาดเล็กได้เติบโต มากกว่าระบบการเลือกตั้งของออสเตรเลีย

ประเด็นที่ห้า ระดับความยากง่ายของการลงคะแนน และการนับคะแนน ในกรณีของ ประเทศไทย การลงคะแนนในบัตรเลือกตั้งทั้งสองประเภทนับเป็นเรื่องง่ายที่คนไทยคุ้นเคยมานาน เพียงทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องของผู้สมัคร และพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบก็เป็นอันเสร็จสมบูรณ์ แต่ในกรณีของออสเตรเลีย การลงคะแนนนั้นยุ่งยากกว่า เพราะต้องเขียนหมายเลขต่างๆ ลงในช่องของผู้สมัครให้ครบทุกช่องเรียงตามลำดับความชอบโดยไม่ซ้ำกัน มิฉะนั้นจะกลายเป็นบัตรเสียทันที การลงคะแนนจะยุ่งยากมากขึ้นตามจำนวนผู้สมัครที่มีมากขึ้นในแต่ละเขตเลือกตั้ง เช่น ถ้ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๓๐ คน การเขียนหมายเลขหนึ่งถึงหมายเลขสามสิบให้ครบทุกช่อง และไม่ซ้ำกัน นับเป็นเรื่องที่ยาก และก่อให้เกิดความสับสนเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ออสเตรเลียมีวิธีการแก้ไขปัญหาคความสับสนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อลดจำนวนบัตรเสียลง คือ เปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งขอบัตรเลือกตั้งใบใหม่ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้สึกว่าการออกตัวเลขผิดพลาด หรือทำเครื่องหมายอื่นใดลงไป ในบัตรเลือกตั้ง รวมทั้งเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สามารถแนะนำการลงคะแนนให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อีกด้วย

ในกรณีของการนับคะแนน ประเทศไทยนับเฉพาะเครื่องหมายกากบาทบนบัตรเลือกตั้งทั้งสองใบ ในแต่ละเขตเลือกตั้ง ใครได้รับเครื่องหมายกากบาทมากที่สุดจะชนะการเลือกตั้งทันที ส่วนแบบบัญชีรายชื่อ ก็นับเครื่องหมายกากบาทที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับ จากนั้นนำคะแนนมารวมกันทั้งประเทศแล้วคำนวณตามสูตรที่ได้อธิบายไปข้างต้นแล้ว นอกจากนี้ เมื่อการเลือกตั้งผ่านพ้นไป หากมีข้อสงสัยก็สามารถนำบัตรเลือกตั้งมานับใหม่เพื่อตรวจสอบความถูกต้องได้โดยง่าย และไม่เสียเวลามากนัก ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย การนับคะแนนรอบแรกให้นับว่า ผู้สมัครคนใดได้รับหมายเลขหนึ่งมากที่สุด ถ้าผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดมีคะแนนเกินร้อยละ ๕๐ ของจำนวนบัตรดีทั้งหมด ก็จะชนะการเลือกตั้งทันที ปัญหาจะเกิดขึ้นในเขตที่ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนบัตรดีทั้งหมด แล้วต้องนับคะแนนหลายรอบ รวมทั้งต้องนำบัตรเลือกตั้งของผู้ที่ได้รับหมายเลขหนึ่งน้อยที่สุดมาคว่ำ เขียนหมายเลขสองให้แก่ผู้สมัครคนใด จากนั้นดำเนินการแจกจ่ายคะแนนไปให้แก่ผู้สมัครที่เหลือดังที่ได้แสดงตัวอย่างให้เห็นอย่างละเอียดไปแล้ว การนับคะแนนแบบนี้จึงใช้เวลานาน ก่อให้เกิดความผิดพลาดได้ง่ายกว่า แม้ว่าในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศจะสามารถประมวลผลคะแนนได้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าเกิดการร้องเรียนให้มีการนับคะแนนใหม่ หรือมีข้อสงสัยว่าเกิดการทุจริตขึ้นในขั้นตอนการนับ และการกระจายคะแนนให้แก่ผู้สมัคร การตรวจสอบจะไม่สามารถดำเนินการได้ง่ายนัก

ประเด็นสุดท้าย กรณีช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใด หรือพรรคการเมืองใด หรือที่ภาษาการเมืองไทยเรียกว่า “Vote No” ประเทศไทยเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องนี้ได้ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ ส่วนบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียบังคับให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเขียนหมายเลขลงในช่องของผู้สมัครเรียงตามลำดับความชอบโดยไม่มีช่องไม่ประสงค์ลงคะแนน

ประเด็นที่พึงพิจารณาสำหรับประเทศไทย

ในกรณีที่ประเทศไทยต้องการปรับเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งโดยพิจารณาออสเตรเลียเป็นต้นแบบนั้น มีประเด็นที่พึงพิจารณาอย่างรอบคอบแบ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับระบบการเมือง และระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

ประเด็นเกี่ยวกับระบบการเมือง

ประเด็นแรก ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยควรอนุญาตให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองได้เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้คนดี มีความรู้ ความสามารถ ตามชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศได้เข้าไปทำงานในสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่ต้องเข้าสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เพราะเราต้องยอมรับความจริงว่า ปัจจุบัน ในระบบรัฐสภาของประเทศไทย พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ตัดสินใจชะตาชีวิตของนักการเมืองทุกคน แม้นักการเมืองคนนั้นจะเป็นที่รักของประชาชนมากเพียงใด แต่ถ้าทำให้หัวหน้าพรรค หรือนายทุนผู้สนับสนุนพรรคการเมืองไม่พอใจ ก็อาจไม่ได้รับเลือกให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองนั้น แล้วอนาคตทางการเมืองก็จะดับลงทันที เพราะฉะนั้น จึงมีข้อสงสัยเกิดขึ้นตลอดเวลาว่า ถ้าผลประโยชน์ของประชาชนขัดกับผลประโยชน์ของพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเลือกผลประโยชน์ของฝ่ายใดมากกว่ากัน

การเปิดโอกาสให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองจะช่วยให้ประชาชนมีตัวเลือกในการเลือกตั้งมากขึ้น และเป็นการลดการผูกขาดอำนาจของพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรได้อีกทางหนึ่ง เพราะสมาชิกอิสระเหล่านี้มิได้อาศัยกระแสความนิยมของพรรคการเมืองเพื่อชนะการเลือกตั้ง หากแต่อาศัยความรู้ ความสามารถ และความมุ่งมั่นของตนเป็นหลัก จึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองใด แต่สามารถแสดงบทบาทตามมโนธรรมสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนในเขตเลือกตั้ง และประเทศชาติโดยรวมได้อย่างเต็มที่

อนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระหลอกลวง และทรยศประชาชนด้วยการเข้าสังกัดพรรคการเมืองหลังชนะการเลือกตั้ง จึงสมควรมีบทบัญญัติว่า ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ลง

สมัครรับเลือกตั้งแบบอิสระเข้าสังกัดพรรคการเมือง จะต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพทันที และห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกตลอดวาระที่เหลือของสภาผู้แทนราษฎรชุดนั้น

ประเด็นที่สอง ระบบการเลือกตั้งของออสเตรเลียเป็นระบบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของพรรคการเมืองขนาดเล็ก เนื่องจากมีเพียงพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ก่อตั้งมานาน และสามารถระดมทุนจนสามารถสร้างสาขาพรรค และกิจกรรมทางการเมืองได้ในทุกเขตเลือกตั้งเท่านั้นที่จะมีโอกาสชนะการเลือกตั้ง รวมทั้งเจริญเติบโตจนมีบทบาทสำคัญในรัฐสภาได้ เงื่อนไขสำคัญที่ทำลายโอกาสของพรรคการเมืองขนาดเล็ก คือ ผู้ชนะต้องได้คะแนนเกินร้อยละ ๕๐ ของจำนวนบัตรดีทั้งหมดในเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กอาจจะสามารถแสวงหาเสียงสนับสนุนได้มากที่สุดหลายเขตเลือกตั้งในประเทศไทย แต่เป็นเรื่องยากมากที่พรรคการเมืองขนาดเล็กจะสามารถแสวงหาเสียงสนับสนุนได้สูงจนถึงระดับที่จะได้เสียงข้างมากเด็ดขาดจนชนะการเลือกตั้งได้ ในประเทศออสเตรเลีย นับแต่เปลี่ยนมาใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑) มีพรรคการเมืองขนาดใหญ่เพียง ๒ พรรคเท่านั้นที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นมาบริหารประเทศ คือ พรรคเลเบอร์ และพรรคลิเบอรัล (ซึ่งจะจัดตั้งรัฐบาล หรือเป็นฝ่ายค้านร่วมกับ พรรคเนชั่นแนล สโม) พรรคการเมืองอื่นๆ เช่น พรรคกรีน แม้จะได้คะแนนเสียงสนับสนุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในการเลือกตั้งทุกครั้ง แต่ก็ชนะการเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเพียงครั้งเดียว และเขตเดียวจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ที่ผ่านมาในเขตเลือกตั้ง เมลเบิร์น (Melbourne) ครอบคลุมอาณาเขตตัวเมืองของนครเมลเบิร์น เมืองหลวงของรัฐวิกตอเรีย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงคนเดียวของพรรคกรีน ชื่อ อัดัม แบนท์ (Adam Bandt) ปัจจุบันเป็นรองหัวหน้าพรรคกรีน^{๒๔}

ประเด็นเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้ง

ประเด็นแรก ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ การนับคะแนน ในกรณีที่ผู้สมัครได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดก็ยังไม่เกิดปัญหา ปัญหาจะเกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดไม่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด แล้วต้องนำคะแนนของผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยที่สุดมากระจายให้แก่ผู้สมัครคนอื่นๆ ตามที่ได้แสดงรายละเอียดไว้แล้ว การดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความยุ่งยากตามมามากมาย เพราะก่อนอื่น ต้องนำบัตรเลือกตั้งทุกใบมารวมกันในที่ที่เดียว จากนั้นก็จำเป็นต้องคัดแยกบัตรเลือกตั้งของผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยที่สุดในรอบแรกออกมาก่อน แล้วจึงพิจารณาว่าบัตรเลือกตั้งเหล่านั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเขียนหมายเลขสองให้แก่ผู้สมัครคนใด แล้วจึงเพิ่มคะแนนให้ผู้สมัครคนนั้น ประเด็นสำคัญ คือ ทำอย่างไรให้ขั้นตอนเหล่านี้ไม่เกิดข้อผิดพลาดขึ้น และจะทำอย่างไรให้ขั้นตอน

^{๒๔} Chip Le Grand, “Greens celebrate historic lower house victory”, 21 August 2012,

[<http://www.theaustralian.com.au/national-affairs/greens-celebrate-historic-lower-house-victory/story-fn59niix-1225908283553>], ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เหล่านี้สุจริตโปร่งใส ปราศจากการครหาว่าการนับคะแนนในรอบที่สอง และรอบต่อๆ ไปมีการเอื้อประโยชน์ให้ผู้สมัครคนหนึ่งคนใด นับเป็นเรื่องที่ต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนถ้าต้องการให้ประเทศไทยใช้ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบนี้จริง

ประเด็นที่สอง ระบบการเลือกตั้งที่บังคับให้ประชาชนทั่วไปต้องเขียนตัวเลขลงในช่องทุกช่องบนบัตรเลือกตั้งนั้น อาจก่อให้เกิดบัตรเสียจำนวนมาก เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแม้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย ประชาชนชาวไทยเคยชินกับการทำเครื่องหมายกากบาทบนบัตรเลือกตั้งมาโดยตลอด นอกจากนี้ จะก่อให้เกิดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับลายมือบนบัตรเลือกตั้งว่าเขียนหมายเลขอะไรกันแน่ หรือแม้แต่โต้แย้งว่า บัตรเลือกตั้งแต่ละใบมีตัวเลขครบถ้วน หรือซ้ำกันหรือไม่อย่างไร กลายเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการวินิจฉัยบัตรเสียจนไม่อาจดำเนินการนับคะแนนได้อย่างราบรื่น ถ้าจะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ ณ หน่วยเลือกตั้งแนะนำการลงคะแนนให้แก่ประชาชนได้ เช่นเดียวกับออสเตรเลีย ก็จะอาจจะเกิดข้อครหาว่า มีการทุจริตเลือกตั้งโดยเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้สมัครคนหนึ่งคนใดหรือไม่

ประเด็นสุดท้าย ประเทศไทยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่า บนบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จะยังคงช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนไว้หรือไม่ และจะนำบัตรเลือกตั้งที่ทำเครื่องหมายลงในช่องนี้มารวมเพื่อนับเป็นฐานในการคำนวณคะแนนที่ผู้สมัครต้องได้รับเพื่อชนะการเลือกตั้งในแต่ละเขตด้วยหรือไม่

ไม่ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปเป็นระบบไหนก็ตาม ช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนยังคงจำเป็นสำหรับการเมืองไทย ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนจำนวนหนึ่งได้แสดงออกอย่างสันติวิธีว่า ไม่สนับสนุนนักการเมืองคนใดเลย ถ้าบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนมีจำนวนมากในการเลือกตั้งครั้งใด ย่อมหมายความว่า ประชาชนชาวไทยในช่วงเวลานั้นเชื่อมั่น ศรัทธา ในตัวนักการเมืองน้อยลง เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเตือนให้บรรดานักการเมืองทั้งหลายปรับปรุงพฤติกรรม และใช้อำนาจอย่างระมัดระวังมากขึ้น

บทส่งท้าย

ตามที่ได้อธิบายมาทั้งหมดจะพบว่า ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลียแบบจัดลำดับความชอบเป็นระบบที่สลับซับซ้อนมาก และเป็นระบบที่ประชาชนชาวไทยไม่คุ้นเคยเลย แม้แต่น้อย รวมทั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบการเมือง และการบริหารจัดการการเลือกตั้ง ถ้าจะนำมาใช้ในประเทศไทย ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นต่างๆ อย่างรอบคอบเสียก่อน อย่างไรก็ตาม มีองค์ประกอบหนึ่งของระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของออสเตรเลีย คือ การไม่

บังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลดีต่อประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยสมควรพิจารณาผลักดันเรื่องนี้อย่างจริงจัง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๓๗ก วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ หน้า ๖๕-๑๕๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ก วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ หน้า ๑-๑๒๗

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๓ก วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๔ หน้า ๑-๖

ภาษาอังกฤษ

Chip Le Grand, “Greens celebrate historic lower house victory”, 21 August 2012, [http://www.theaustralian.com.au/national-affairs/greens-celebrate-historic-lower-house-victory/story-fn59niix-1225908283553], ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

“Embattled Thomson suspended from Labor Party”, [http://www.abc.net.au/news/2012-04-29/craig-thomson-leaves-labor-party/3978614], ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

“Government agreements”, [<http://www.alp.org.au/federal-government/government-agreements/>],

៩ កក្កដា ២០១២

Gratton, Michelle, ed. **Australian Prime Ministers: Revised and Updated**. Chatswood, N.S.W.: New Holland, 2010.

Parliamentary Library, Department of Parliamentary Services. **43rd Parliament: Parliamentary Handbook of the Commonwealth of Australia**. 32nd ed. Canberra: Parliamentary Library, Department of Parliamentary Services, 2011.

“Q&A: How will the carbon tax affect me?”, 16 May 2012,

[<http://www.sbs.com.au/news/article/1650845/QA-How-will-the-carbon-tax-affect-me>], ២៧

កក្កដា ២០១២

“The Australian Greens & The Australian Labor Party (‘The Parties’) – Agreement”,

[<http://www.alp.org.au/getattachment/255f5397-f9da-41c8-97c3-72287595d2eb/government-agreements/>], ៩ កក្កដា ២០១២

“Voting – House of Representatives”,

[http://www.aec.gov.au/Voting/How_to_vote/Voting_HOR.htm], ២២ មេសា ២០១២

Woodward Dennis, Andrew Parkin and John Summers, eds. **Government, Politics, Power and Policy in Australia**. 9th ed. Frenchs Forest, NSW: Pearson Australia, 2010.